

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 29/1997 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om polisens personregister

Till Förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 oktober 1997 proposition 133/1997 rd med förslag till lag om ändring av lagen om polisens personregister till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- dataförvaltningschef Aulis Gerlander, överin-

- spektör Jouko Huhtamäki och lagstiftningsrådet Antti Pelttari, inrikesministeriet
- lagstiftningsrådet Anna-Riitta Wallin, justitieministeriet
- dataombudsman Jorma Kuopus
- kriminalöverinspektör Kimmo Hakonen, centralkriminalpolisen
- professor Mikael Hidén
- professor Antero Jyränki
- professor Olli Mäenpää
- professor Ilkka Saraviita
- professor Kaarlo Tuori.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om polisens personregister ändras. De föreslagna ändringarna har sin grund i konventionen om upprättandet av en europeisk polisbyrå och dess tilläggsprotokoll om behörigheten för Europeiska gemenskapernas domstol. Den europeiska polisbyrån har till uppgift att bistå de behöriga myndigheterna i EU:s medlemsstater vid förebyggande och utredning av internationell brottslighet som avses i konventionen. En proposition om godkännande av vissa bestämmelser i konventionen och tilläggsprotokollet avges separat.

Lagen avses träda i kraft samtidigt som konventionen om upprättandet av en europeisk polisbyrå.

I motiveringen till lagstiftningsordningen behandlas de föreslagna bestämmelserna om uppgifter som lämnas till Europeiska polisbyråns datoriserade informationssystem, användningen och utlämnningen av dessa uppgifter samt rätten att kontrollera dem. Med hänsyn till det viktiga samhällsliga behov som ligger bakom registreringen och de stränga villkor som föreslås för att uppgifter skall få inhämtas och registreras anser regeringen i propositionens motivering att förslaget inte utgör något problem med tanke på 8 § regeringsformen. Regeringen anser dock att det är önskvärt att utlåtande av grundlagsutskottet inhämtas i frågan.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Syftet med propositionen är att ändra lagen om polisens personregister så att den omfattar utlämning av uppgifter ur polisens personregister till Europeiska polisbyrån, Europol, och framför allt inrättandet av ett datoriserat informationssystem för Europol och utlämningen av uppgifter till systemet och behöriga myndigheter i Europols medlemsstater samt inhämtandet av uppgifter ur ADB-systemet. I detta sammanhang är framför allt 8 § 1 mom. regeringsformen ett viktigt lagrum i grundlagen. Där bestäms: "Envars privatliv, heder och hemfrid är tryggade. Om skydd för personuppgifter stadgas närmare i lag." Hänvisningen till skyddet för personuppgifter förutsätter enligt reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd) att lagstiftaren bestämmer om denna rätt, medan detaljerna i regleringen lämnas beroende av lagstiftarens prövning. Lagstiftarens rörelsefrihet begränsas å andra sidan av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i vars och ens privatliv, som i princip skyddas i samma moment.

Kort efter att reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna trätt i kraft gjorde utskottet en bedömning av bestämmelserna i 8 § 1 mom. regeringsformen i ett utlåtande som gällde ett förslag till lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (GrUU 8/1995 rd). Utskottet betonade generellt betydelsen av detaljerade och exakta bestämmelser i lagen. Utskottet påpekade särskilt att också frågan om hur länge uppgifter i personregister skall bevaras omfattas av kravet i 8 § 1 mom. regeringsformen att det skall bestämmas om den i lag. Utskottet upprepade sin ståndpunkt i utlåtandet 7/1997 rd.

Enligt propositionen skall Europolregistret utgöra ett nytt delregister i datasystemet för misstänkta i polisens personregister. Vilka uppgifter som får föras in i registret bestäms enligt 2 § 4 mom. i sista hand utifrån Europols behörighet. Detta regleras i Europolkonventionen (RP 136/1997 rd), framför allt i artikel 2 och artikel 8.

Europolregistret svarar mot ett viktigt samhälleligt behov. Europol, som uppgifterna lämnas till, är inte en finländsk myndighet. Europol

kan vidarebefordra uppgifter till myndigheterna i ett annat medlemsland. I sitt utlåtande 28/1997 rd ansåg utskottet dock att konventionen om upprättandet av en europeisk polisbyrå inte föranleder några anmärkningar med tanke på 8 § 1 mom. regeringsformen. Den viktigaste orsaken till denna ståndpunkt var att artikel 14 i konventionen innehåller tillräckliga garantier för datasekretessen. Också rättsskyddsarrangemangen ansågs adekvata.

Bestämmelserna i lagförslagets 24 § gäller utplåning av uppgifter ur personregister. Det nya 2 mom., som gäller Europolregistret, fyller enligt utskottets uppfattning kravet på att det skall bestämmas om saken i lag. Enligt 3 mom. utfärdas genom förordning bestämmelser om den tid registrerade uppgifter i övriga register skall bevaras. Denna bestämmelse strider klart mot utskottets ståndpunkt i ovannämnda utlåtanden och leder till att lagförslaget måste behandlas i kvalificerad lagstiftningsordning. Lagen kan emellertid stiftas i vanlig lagstiftningsordning, om bestämmelser angående förvaringstiderna tas in i momentet eller om momentet stryks i detta sammanhang. I det senare fallet tillämpas den allmänna lagstiftningen om personregister på förvaringstiderna till dess att en total revidering av lagen om polisens personregister eventuellt genomförs och bestämmelser om detta frågekomplex i samband därmed tas in i lagen.

Enligt 23 § 1 mom. 4 punkten i lagförslaget har polisen rätt att med vissa begränsningar använda uppgifter ur polisens personregister för utlåtanden om en persons tillförlitlighet när det gäller att pröva frågan om han skall beviljas en föreslagen titel eller värdighet. Polisens personregister har inrättats för att göra det möjligt för polisen att utföra de uppgifter som anges i 1 § polislagen. Den nu föreslagna användningen av registren för att ge utlåtanden om en persons tillförlitlighet faller utanför ramen för dessa uppgifter. Utskottet anser att denna bestämmelse bör strykas med hänvisning till 8 § 1 mom. regeringsformen.

Med stöd av lagförslagets 25 § 2 mom. kan polisens högsta ledning meddela närmare föreskrifter och anvisningar om hur åtgärder som

ankommer på polisen skall vidtas. Både formuleringen av förslaget och motiveringen ger vid handen att det är fråga om föreskrifter och anvisningar som gäller tekniska omständigheter och polismyndigheternas behörighet i olika fall. Författningsrättsligt sett utgör förslaget inget problem, menar utskottet. Förvaltningsutskottet bör dock utreda om förslaget kan preciseras så att det och paragrafens nuvarande bemyndigande att utfärda förordning inte överlappar varandra.

Utlåtande

På grund av det ovanstående anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslaget kan behandlas i den ordning 66 § riksdagsordningen bestämmer om utskottets författningsrättsliga anmärkning med anledning av 24 § 3 mom. beaktas på behörigt sätt.

Helsingfors den 25 november 1997

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ville Itälä /saml
vordf. Johannes Koskinen /sd
medl. Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Anneli Jäätteenmäki /cent
Juha Korkeaoja /cent
Valto Koski /sd
Heikki Koskinen /saml

Jorma Kukkonen /sd
Johannes Leppänen /cent
Jukka Mikkola /sd (delvis)
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /vgr
Maija-Liisa Veteläinen /cent
suppl. Jouko Jääskeläinen /kfk.

